

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı: 19109
Tarih: 05.02.2021

41067

Gülüstan Kılıç KOÇYİĞİT
Muş Milletvekili
Halkların Demokratik Partisi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan** tarafından Anayasa'nın 98. TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılması konusunda gereğini arz ederim. **05/02/2021**

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

Muş Milletvekili

Türkiye ekonomisi, yüksek işsizlik, enflasyon/hayat pahalılığı, yoksulluk, dışa bağımlılık ve cari açık gibi birçok yapısal problemin yanı sıra bölgesel eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin derinden yaşandığı bir yapıya sahiptir. Resmi istatistiklere göre, Kürtlerin yoğunluklu yaşadığı kentler ekonomik gelişkinlik göstergeleri açısından en geri sıralarda yer almaktadır. Bölgedeki kentlerin büyük bir kısmı düşük yatırım oranları, ticari faaliyetlerin kısıtlı olması, yetersiz gelir, istihdam oranının düşüklüğü, işsizliğin Türkiye ortalamasının çok üzerinde olması gibi temel ekonomik sorunlara sahiptir. Son olarak TÜİK tarafından açıklanan “İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla” verileri bu adaletsizliği ve eşitsizliği daha net ortaya koymaktadır. Bölge bazı istatistiki veriler incelendiğinde Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı iller milli gelirden en az pay alan iller olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, İstanbul’da yaşayan bir vatandaş Ağrı’da yaşayan bir vatandaşın 5 katından fazla gelir elde etmektedir.

TÜİK tarafından açıklanan “İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2019” verilerine göre Gayrisafi Yurt İçi Hasıla’dan (GSYH) en yüksek payı %30,7 ile İstanbul almıştır. İl düzeyinde cari fiyatlarla GSYH hesaplamalarına göre; 2019 yılında İstanbul 1 trilyon 327 milyar 452 milyon TL ile en yüksek GSYH’ye ulaşmış ve toplam GSYH’den %30,7 pay almıştır. İstanbul’u, 395 milyar 731 milyon TL ve %9,2 pay ile Ankara, 263 milyar 38 milyon TL ve %6,1 pay ile

İzmir izlemiştir. GSYH'den en yüksek payı alan ilk beş il, 2019 yılında toplam GSYH'nin %53,7'sini oluşturmuştur. Bu istatistik, milli gelirin dengeli dağıtılmadığının önemli bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Milli gelir refah göstergesi olarak kabul edildiğinden, kişi başına düşen gelirin miktarı bize aynı zamanda yaşam kalitesini de göstermektedir. İl bazında kişi başına GSYH'de; İstanbul 86 bin 798 TL ile ilk sırada yer alırken, onu 81 bin 228 TL ile Kocaeli ve 71 bin 27 TL ile Ankara izlemektedir. Son üç sırada ise; 18 bin 708 TL ile Van, 17 bin 465 TL ile Şanlıurfa ve 16 bin 727 TL ile Ağrı gibi illeri yer almaktadır. Muş ise 23 bin 327 TL ile milli gelirden en düşük pay alan iller arasında yer almaktadır. Muş TL bazında, 2018 yılında, 20 bin 124 TL'den 2019 yılında 23 bin 327 TL'ye yükselmiş olsa da dolar bazında kişi başına geliri, 160 dolar azalarak, 4268 dolardan 4108 dolara düşmüştür.

Ayrıca TÜİK'in 4 Kasım 2015 tarihinde yayımladığı bültende yer alan ve bölgelere ve illere göre tüketim harcamalarının dağılımını içeren araştırmasına göre tek başına İstanbul ili tüm bölgenin 13 katı daha fazla toplam ülke tüketiminden pay almaktadır. Buna göre; (2012-2014) yılları arasında yapılmış olan toplam hane halkı tüketim harcamalarının yaklaşık %25'i tek başına İstanbul'da, %14,6'sı Ege Bölgesi'nde, %12'si Akdeniz Bölgesi'nde; buna karşılık sadece %1,9'u Erzurum, Ağrı, Kars ve Iğdır'ın aralarında bulunduğu Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşmiştir. Buna Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri de katıldığında bu oran ancak %10,7' ye çıkabilmiştir.

Bu bölgelerde tüketim harcamalarının çok önemli bir kısmı konut (kira), gıda gibi kalemlere ayrıldığından eğitim, eğlence ve kültür gibi harcamalar için geriye para kalmamakta ve eğitim harcamalarına sadece %1,1 pay ayrılabilir.

Bu bağlamda;

- 1) Milli gelirden en az pay alan illerin Kürtlerin yoğun yaşadığı iller olmasını Bakanlığınız nasıl gerekçelendirmektedir?
- 2) İller ve bölgeler arası gelir eşitsizliklerinin nedenlerine dair bir çalışmanız mevcut mudur? Mevcut ise bu çalışmanın sonuçlarını kamuoyu ile paylaşacak mısınız?

41068

- 3) Bölgenin yatırım ve istihdam sorununu çözmek için özel bir yatırım planı uygulayacak mısınız? Gelecek yıl aynı eşitsizliğin yaşanmaması için ilk elden alınacak önlemlere dair bir çalışma başlattınız mı?
- 4) 2002-2020 yılları arasında Bakanlığınızca Muş ilinde kullanılmak üzere tahsis edilmiş ödeneklerin kurumlar bazında dağılımı nasıldır?
- 5) İl ve bölge bazlı eşitsizliklerin giderilmesi için bir çalışmanız var mıdır, varsa bunların kapsamı nedir?
- 6) Gelir dağılımındaki bu adaletsizliği gidermek için Bakanlığınızca geliştirilmiş ne gibi önlemler bulunmaktadır? Bakanlık olarak hangi mali politikaları ve hangi araçları kullanmayı düşünüyorsunuz?